

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפ"ש"מ, רמב"ם, נגלה והסידות

חיי שרה

גליון ז (תטז)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח – שנת הקהל
שמונים וחמש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

פשוטו של מקרא

עמוד 10

בפירושי רש"י עה"פ (וד"ה):

- כג, א בד"ה ויהיו חלי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים.....
- כג, ב בד"ה בקרית ארבע.....
- שם שתיקת רש"י.....
- כג, ג שתיקת רש"י.....
- כג, ד בד"ה גר ותושב אנכי עמכם.....
- כג, ו בד"ה לא יכלה.....
- כד, א שתיקת רש"י.....
- כד, ד בד"ה ותער.....
- כד, ל בד"ה על הגמלים.....
- כד, לב בד"ה ולפתח.....
- כד, לג בד"ה עד אם דברתי.....
- כד, לט בד"ה אלל.....
- כד, מד בד"ה גם אתה.....
- כד, מד בד"ה הוכיח.....
- כד, ס בד"ה את היל לאלפל רבבה.....
- שם שתיקת רש"י.....
- כז, סא שתיקת רש"י.....
- כה, ז שתיקת רש"י.....

רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י דפ' תולדות.....

שונות

אם המאמרים דלקוטי תורה הם הנחות מהג"ל (גליון).....

ש ל ח ו ת

א. בהתוועדות דש"פ וירא ש.ז. הקשה על הפסוק "ואברהם זקן בא בלימים" - איתא בזהר "באינון יומין עלאין כו" וזילינו שאברהם אבילנו עבד עבודתו במשך כל ימיו, בכל יום ויום. עד שכל ימיו היו יומין שלימין (ולא חסרין, ח"ו).

ולכאורה, איך שייך הענין ד"בא בלימים" יומין שלימין, כשחסרו לכאורה ג' שנותיו הראשונות, כאמור, "עקב אשר שמע אברהם בקול", קע"ב שנה, ולא כל שנות חילו, קע"ה שנה?! ראה שם הביאור.

והנה קושיא הנ"ל יש להקשות ג"כ מהא דמובא בבראשית רבה ל' עה"פ ביחזקאל לג, כד - אחד היל' אברהם ומפרש במדרש - אמר ר' יוחנן כל מי שנאמר בו "היל'" מתחלתו ועד סופו הוא צדיק".

הרי שמחשבים אפ"ל תחילת ימי אברהם כצדיק, ע"ד לשון הזהר הנ"ל.

וראיתי ביאור במדרש הנ"ל מהמגיד מדובנא שהיל' אפשר ג"כ להשתמש לקושיא הנ"ל.

מביא משל מרב שהיל' עשיר שלא הצליח להשפיע את קהילתו להוסיף בתומ"צ, משום שטענו עליו שהוא "עשיר" ואין לו טרדות פרנסה לכן מדבר כך, אז החליפו את הרב, והשליגו תלמיד חכם שהיל' עני, והוא ג"כ לא הצליח להשפיע את קהילתו, בטענה שמשום שהוא עני ומורגל בזה, לכן לא מעניין אותו לעבוד להרויח כסף, ולכן מדבר כך.

עד שהשליגו תלמיד חכם שהיל' פעם עשיר והפסיד את כל רכושו ועכשוו היל' עני, הוא הצליח לדבר בשפה של כולם, משום שפעם היל' ג"כ עשיר, וג"כ עכשוו הוא עני, והצליח להשפיע את קהילתו.

וכן הוא בנוגע לאברהם, שהטעם מדוע הצליח להשפיע על כ"כ הרבה אנשים שיפסיקו להאמין באלילים, משום שידע

לדבר בשפה שלהם, בסגנון אחר, השנים שאברהם נתחנך ע"י תרו שהי' עובד ע"ז, הם היו השנים, שבכחם הצליח להשתמש לעבודת ה', ע"י לקרב עו"ז להקב"ה, ענין של אתהפכא חשוכא לנהורא, ולכן המדרש אומר על אברהם שהי' צדיק מתחילתו.

ועד"ז יש להעיר מלקו"ש ח"י פ' יתרו א' בנוגע ליתרו:

דכאשר יתרו שהי' חכם גדול בחכמה דלעו"ז בא ללמוד תורה ואמר "כי גדול ה' מכל האלקים" - נעשה עי"ז בירור בחכמה דלעו"ז עד שנתהפכה לחכמה דקדושה, ובמלא נתוסף ממנה (מן הסכלות) יתרון אור בחכמה דקדושה. ולכן דוקא הודאתו של יתרו, מכיון שהמשיכה יתרון אור בחכמה דקדושה, היא שפעלה את הענין דנתינת התורה למטה - שלזה צ"ל המשכה ממקום נעלה ביותר. עי"ש בארוכה.

וכן י"ל לגבי אברהם: שע"י ג' שנים הראשונות שלו שהי' משוטט בדעת, הצליח אח"כ לקרב אנשים להקב"ה, וזה פעל שהפך את ג' שנים אלו לקדושה, וי"ל עוד: שג' שנים ראשונות הם בדרגא יותר גבוה מכל הקע"ב שנים שלאח"ז, ע"ד המעלה דבעל תשובה על צדיק.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

ב. בקשר למה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ וירא ש.ז. בפרש"י בפכ"ב פסוק י"ג ד"ה "כי עתה ידעתי" ומפרש רש"י "אמר רבי אבא... וע"ז ק' למה הביא רש"י השם של בעל המאמר, וע"ז תירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א (הנחה בלה"ק סכ"ט) שהי' קשה לתלמיד ממולח איך יתכן שאצל אברהם יהי' קושיא על הקב"ה, וזה מתורץ ע"י מה שר' אבא אומר בחגיגה לא להסתכל בקשת, שאע"פ שידועים שיש להקב"ה סיבה למה לא מבגא מה שצריך ע"פ דין, אבל בכ"ז מעורר קושיא, ולכן לא מסתכלים בקשת, ועד"ז אצל אברהם אבינו שאע"פ שידע שיש סיבה, עכ"ז מעורר קושיא.

ויש להוסיף שיש עוד קושיא לתלמיד ממולח מה הי' ק' לאברהם אבינו, הרי בפועל לא נשחט בנו והי' זה רק

נסיון אם יעמוד וילך להקריב או לא, ועל נסיון לא שייך להקשות שזה סותר וכו', וגם זה מתורץ בשם ר' אבא שכתוב במדרש רבה פרשת וישב פ' פ"ז-ב "ויהי אחר הדברים האלה" כתיב כי לא ינוח שבט הרשע וגו' ר' אבא בר כהנא ור' יצחק רבי אבא אומר אין לו נליחא בצד חבורה של צדיקים אלא בצד חבורה של רשעים, למה למען לא ישלחו וגו', ומפרש מתנות כהונה "אין לו נליחא כו' עד למה כו' פי' אין לו ליצר הרע הוא שבט הרשע הנחה אלא אצל הרשעים וכמו שאמרו רז"ל אין תשוקתו של יצר הרע אלא על קין וחביריו".

ועפ"ז מובן למה א"א לומר שסתם הי' נסיון לראות אם יתגבר על יצה"ר כי הרי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ואין זה דומה לשאר הנסיונות שבהם קיים אברהם אבינו ציווי ומצוה של הקב"ה שעל קיום מצוה לא שייך "לא ינוח שבט הרשע", משא"כ כאן שהציווי הי' להעלותו עולה ומכיון שבפועל לא קיים א"כ זה רק הי' יצה"ר ונסיון וזה לא שייך אצל צדיקים, ולכן אברהם אבינו הי' בטוח שזה לא נסיון אלא הי' באמת ציווי של הקב"ה לשחוט את יצחק לעולה אלא שחזר בו, וזה קושיא חזקה וע"ז השיב הקב"ה שהמצוה היתה רק לעלותו.

הת' שניאור זלמן פבזנר
- תלמיד בישיבה -

ג. ב"משיחת ש"פ נח"ל ש"ל מוגה במה שכתב הרמב"ם וכל המגביל ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו הרי זה רשע.

והק' דלכאו' הלא בדיני התורה יש כלל שאין מענישים על מחשבה וכוונה בלתי רצויה רק באם בא למעשה בפועל, וא"כ איך נפסק שנק' רשע ולכן נפסל אף לעדות ולשבועה.

ולכאו' לא מצינו בהשיחה ביאור על שאלה זו, דכל הביאור הוא שבהגבהת ידו עשה פעולה היפך מטרת ותכלית בריאת היד וע"כ נק' רשע.

אך עדיין צ"ב עפ"י נגלה מפני מה נק' רשע ויפסול לעדות בעת שלא עשה כל פעולה רק הי' בליבו ואין דנים

אדם על מחשבה שהיתה בליבו.

*

ד. בשיחה הנ"ל מסביר שלאילת הרמב"ם מדתן ואבירם אף ששם לא מודגש הגבהת ידו דוקא. . היות ומצינו אצלם זה שנוי מענינם וז"ל "אט זעט מען וול דזן ואבירם נעמען זיך אן פאר דעם צער פון אידן. . און דא קריגן זלי זיך אילנער מיטן צוויילטן!"

ובגלל שינוי טבעם ורגילותם קראם רשע.

ולכאו' יש להעיר דסדר המאורעות היל' קודם שהיל' הסיפור שדתן ואבירם ניצו והתקוטטו ביניהם וקראם רשע ורק זמן לאחר זה היל' הסיפור שהשתדלו לטובתם של ישראל,

ועפ"ז צ"ב מדוע קראו רשע בעת שלפני מה שראו ע"ע אין כאן שנוי טבע ורגילות או יציאה מגדרו שהיל' ע"ע.

וכן צ"ב מה ראיתו של הרמב"ם מפסוק זה שהמגבילה ידו - דוקא נק' רשע.

הת' מנחם מענדל ווייס
- תלמיד בישיבה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ה. בלקו"ש פ' וירא (סעי' ג-ד) מבאר כוונת הרמב"ם בפ"ב מהל' בית הבחירה ה"א-ב דבמקומו של מזבח ישנם ב' דינים, הא' שמקומו הוא דוקא בהר המורל', [הילנו לא (רק) משום שהמזבח הוא בכלל הבית (המקדש) שאין לבנותו כ"א "בירושלים לבד ובהר המורל'", אלא שזהו דגן מיוחד במזבח מצ"ע: מקומו הוא דוקא בהר המורל']. הב' שמקומו של המזבח בהר המורל' גופא הוא "מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם" והוא דין נוסף במזבח שלא נאמר בכללות הבית, שלא מצינו שהבית צ"ל מקומו מכוון

בהר המורלי' גופא. וממשיך לבאר דדין הא' שבמזבח הוא מפני היותו עיקרו של המקדש, [שהמ"ע הוא לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות], ודין הב' שבמזבח הוא מצד המזבח עצמו, מבלי שיזכורו לכללות הבית עילי"ש.

ויש להעיר במ"ש הגרלי"ז (חיל' הגרלי"ז על הרמב"ם ע' פ"א, ובחיל' לזבחים דף ל"ד) דמ"ש הרמב"ם בנוגע למזבח החיצון דאין משנין אותו ממקומו לעולם, כוונתו בזה דמקום מזבח החיצון מלבד מה שנתקדש בקדושת המזח, עוד גם נבחר עפ"י נביא כמו המקדש עצמו, וביסוד הדין של בחירת בית עולמים שנבחר למנוחה עדי עד נכלל גם בחירת מקום המזבח, כדכתוב בקרא זה הוא בית ה' וגו' וזה מזבח לעולה לישראל, בקרא זה נאמר דין בחירת מקום המקדש שנבחר לבית עולמים כמבואר ברמב"ם בפ"א ה"ג, ובקרא זה עצמו נאמר גם בחירת מקום המזבח, והן הן דברי הרמב"ם שאין משנין אותו ממקומו לעולם משום שנאמר זה מזבח לעולה לישראל, ופסוק זה עצמו מילתי לי' לעיל לענין בחירת מקום המקדש, והכא קא מילתי לי' לענין מקום המזבח ודין זה דבחירה נעשה ע"י דוד, אבל הקידוש היל' ע"י שלמה, דקדושה לחוד ובחירה לחוד, וע"י דוד היל' הבחירה בביהמ"ק בכלל, וגם בחירה למקום המזבח, ובפירש"י בחומש פ' ראה כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך בחלקו של בנימין ע"כ. והרי דין חלקו טורף נאמר רק על המזבח ולא על שאר המקדש, ובע"כ דהבחירה האמורה כאן היא גם על מקום המזבח וכנ"ל, עכתו"ד.

ולפלי"ז נמצא לפי המבואר בהשיחה דבדין בחירה במזבח יש בו ב' דברים שמקומו בהר המורלי', ובהר המורלי' עצמו במקום מסוים, (ע"ד שמואל בהערה 23 בנוגע למקום המקדש שכתב הרמב"ם שהוא בירושלים ובהר המורלי', והכל נכלל בדין בחירה).

ולפי דבריו נמצא דבמ"ש "זה הוא בית ה' אלקים, וזה מזבח לעולה לישראל" כתוב כאן ב' דיני בחירה הא' על כללות הבית והב' על המזבח, ויש להסתפק בנוגע לדין הא' שבמזבח שמקומו על הר המורלי' באיזה בחירה הוא נכלל אם במ"ש זה הוא בית ה' או בזה מזבח לעולה וכו', ולכאורה היל' אפ"ל שזה נכלל במ"ש וזה מזבח לעולה וגו' שיש בו ב' דינים הא' שמקומו בהר המורלי', ובהר המורלי' גופא בחלק מסוים.

דחלוק מזבח החיצון מכל כלי שרת כמבואר בזבחים דף כ"ז האי רצפה והאי כ"ש, והיינו דמזבח החיצון דהי' קבוע ומחובר לא הוי קדושת כלי, כי אם קדושת מקום כמו רצפה, ונראה עוד דמזבח החיצון זולת חלות שם מזבח דאיכא בי', עוד הוא מעצם גופו של מקדש והוא מהמקדש עצמו, ועי' ברמב"ם בפ"א מהל' ביה"ב שכתב דההיכל והק"ק והעזרה וכו' מעכבים בבנין ביהמ"ק ובהמצוה דועשו לי מקדש דכולם הם מעצמו של ביהמ"ק, ונראה דבעזרה נכלל גם מזבח שהוא קדושת מקום והוא מעצמו של עזרה ואם יחסר המזבח לא תקויים מצוות ועשו לי מקדש, משום דבצורת המקדש והעזרה איכא גם חלות דין של מקום מזבח, והנה צורת המקדש אינו מעכב במזבח, ואפ"ל בלא חפצא של מקדש איכא שם מזבח דמזבח הוי גם חלות דין בפ"ע, וראי' לזה מהא דמקריבין אעפ"י שאין בלת, ולפ"ז יש לתרץ דהא דמבואר בסוגיא דחולין דאין להוסיף ולגרוע ממדות המזבח מהדין דהכל בכתב, הוא משום הדין דהכל בכתב שנאמר לגבי מקדש כיון שהוא גופו של המקדש, וכל שינוי במזבח הוי שינוי בצורת המקדש, אבל בחלות שם מזבח עצמו ליכא הדין של הכל בכתב דנאמר רק בחפצא של ביהמ"ק, ולפ"ז ניחא סתירת הרמב"ם דמ"ש ואין להוסיף ולגרוע הוא מדין צורת המקדש, ובהלכות צורת המקדש איכא דין דהכל בכתב דצורתו ומדתו מעכבא, משא"כ בנוגע לחלות שם מזבח דכל צורת המקדש אינו מעכב בו, ואנו דנים רק על שיעורי מזבח מדיוני מזבח עצמו, בזה נשאר הדין דמדותיו אינן מעכבות עי"ש בארוכה ומה דשקו"ט המחבר בזה.

הרי מבואר בזה בהדיא בשליטת הרמב"ם דבמזבח גופא יש בו ב' דברים הא' איך שהוא חלק מהמקדש עצמו ומצורת המקדש, ואיך שהוא ענין בפ"ע שיש עליו דין מזבח.

אלא דיך להוסיף בזה, דהנה במ"ש לעיל דהדין דהכל בכתב הוא רק בנוגע להמקדש ולא בנוגע לכלי שרת אי"ז פשוט כלל, דאיתא בבכורות דף יז, ב, ת"ש ממת כלים ממת מזבח שאני התם דרחמנא אמר עביד ובכל היכי דמצית למיעבד ניחא הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל עי"ש, הרי מבואר דנאמר הדין דהכל בכתב אף במדת הכלים, אבל עי' רש"י שם דל"ג בגמ' הכל בכתב, ובשטמ"ק שם הביא ב' הגירסאות, ועי' גם רש"י ערכין י, ב, וז"ל: לפי שכלי מקדש ראשון עפ"י הגבורה נעשו דכתב הכל בכתב מיד ה' וגו' עכ"ל, הרי מבואר דגם בכלים יש הדין דהכל בכתב,

וכבר שקו"ט בארוכה בס' שטמ"ק (החדש) זבחים סב, א, ועוד
ואכמ"ל, נמצא דאפ"י בהמזבח מצ"ע צריך המדות לעכב מצד
הכל בכתב ואכתי לא א"ש מ"ש הרמב"ם בהל"ז.

ואפ"ל כעין הנ"ל דבמזבח ישנו ב' דינים, הא' מצד
בית המקדש שהוא חלק עיקרי בביהמ"ק, הב' מה שהוא מקום
הכשר להקרב קרבנות ומקריבין בו אעפ"י שאין בית,
דמוכח דאעפ"י דאין כאן ביהמ"ק מ"מ יש כאן מזבח להקריב
עליו, ואפ"ל דאפ"י אי נילמא דהכל בכתב מעכב בכלי
המקדש, מ"מ כל זה הוא בנוגע למקדש מה שהמקדש צריך כלי
זה, וכמ"ש הרמב"ם בפ"א ה"ו ועושיין במקדש כלים וכו'
ועי' גם כס"מ במנין המצוות שבריש ספר היד דלכך לא מנה
הכלים למצוה בפ"ע כיון שהם בכל המקדש, אבל במזבח
שמכשיר ההקרב בזמן דליכא ביהמ"ק בודאי ליכא ע"ז הדין
דהכל בכתב כיון דבזה הו"ע בפני עצמו ואינו שייך עם
המקדש (וראה לקו"ש חט"ו ע' 457), הנה זה שפיר כתב
הרמב"ם דמדות המזבח אינו מעכב.

ולפי כ"ז מבואר היטב בדעת הרמב"ם שישנם ב' דינים
במזבח הא' שהוא חלק עיקרי מביהמ"ק [ובזה מדותיו
מעכבים מצד הכל בכתב והוא חסרון מצד ביהמ"ק] ויש עוד
דין במזבח שאינו שייך לביהמ"ק כשמקריבין בלי בית
כנ"ל, ולפי השיחה נמצא דמצד ענין הא' מקומו בהר
המורי' ומצד ענין הב' מקומו מכוון בהר המורי' גופא
וזה שייך גם לב"נ וכו' כפי שנת' בהשיחה בארוכה.

ולפי מ"ש בהערה 24 דאפשר דהכל בכתב אינו מעכב
(וראה בהשטה בלקו"ש חילי שרה) אפ"ל דלא קשה כלל
קושיית המנ"ח.

ד. במה שהובא בהשיחה דהמזבח הו"ע עיקרי בביהמ"ק
ובהערה 25 הובא המנ"ח דבלא מזבח אינו קרוי ביהמ"ק,
לכאורה ל"ע מ"ש הרמב"ם בפ"א ה"ה ואלו הם הדברים שהם
עיקר בבנין הבית קודש וקדש הקדשים וכו' ולא חשלב שם
מזבח, ורק בהל' הו"ע כתב דעושיין במקדש כלים מזבח לעולה
וכו' וחשיב שם שאר הכלים, דלכאורה משמע מזה דהדברים
המעכבים הם רק הקודש וקדש הקדשים וכו' שהם עיקר בבנין
הבית, אבל מזבח נכלל בהדי שאר הכלים בה"ו שאינם

מעכבים, ואף דהמ"ע הוא לעשות בית מוכן להקריב בו קרבנות, אפ"ל דזהו מצד הבית עצמו שהבית יהי' מוכן להקריב בו קרבנות שיהי' אפשריות להשלים שם מזבח וכו' אבל המזבח בפועל אפ"ל דאינו מעכב. ועי' בשערי טוהר שם.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ח. בליקוט נח ש.ז. [מתעכב על פס"ד הרמב"ם (הל' אישות פט"ו הט"ז): "אע"פ שקלים אדם מצוות פרי' ורבי' הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם".

דהקשו ע"ז: שהרי בגמ' מפורש שמקורו וטעמו של דין זה הוא מהכתוב בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע איזה יכשר, זה או זה ואם שניהם כאחד טובים. ומדוע השמיט הרמב"ם מקור וטעם זה וכתב טעם אחר?

והנה, בהליקוט מביא כמה פל' שפירשו במפרשים בפסוק הנ"ל ודוחה אותם או שדוחק הם. עי"ש בארוכה].

ולמסקנא בהשיחה לומד דס"ל להרמב"ם דמצוות פו"ר שמד"ס הוא לתא במצות פו"ר דאורייתא. והכתוב בקהלת הנ"ל הוא (לא דין חדש דדברי קבלה אלא) גילוי מילתא וביאור במצות פו"ר שמן התו'. וזהו שכתב הרמב"ם הטעם "שכל המוסיף כו' ללמד דבר זה גופא שמצוה זו שמד"ס היא המשך דהמצוה דאורייתא, הילינו, מכיון שהתוכן של פו"ר הוא בנין העולם המצא שכשמוסיף בפו"ר, מוסיף בבנין העולם.

ולכאו' משמע דגם למסקנא ס"ל דמקורו של הרמב"ם הוא בגמ' הנ"ל וא"כ צריך בלאור מהו הפירוש בטעם הכתוב אי זה מהם יכשר גו' דמה שנת' הוא רק דהחיוב שבדברי קבלה הוא לא דין חדש אלא גילוי מילתא אבל מהו הפל' בטעם הפסוק?

הת' משה דוד כהן
- תלמיד בישיבה -

ח ס י ד ו ת

ט. במאמר ד"ה ויטע אשל דש"פ וירא ש.ז. נת' דמ"ש ויטע אשל גו' ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם - קאי על בחי' הוי' דלתתא המתלבש בשם אלקים שפעל יחוד הוי' דלתתא המתלבש בשם אלקים - עם העולם.

ובהמשך לזה נת' דמעשה אבות סימן לבנים ושע"י מעשינו ועבודתינו פועלים יתירה מזה שנעשה ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם בהוי' דלעילא.

ויש להעיר מד"ה ויטע אשל תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' סו' ואילך) שנת' דמ"ש "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם ולא א-ל העולם. . שהעולם בטל בתכלית ואינו דבר בפ"ע". וממשיך שם "שגם בב"ע יהי' הגילוי דבחי' י"ה והיינו ע"י המשכה משם הוי' דלעילא כו', וזהו ויקרא כו' א-ל עולם שהעולם בטל ומיוחד בתכלית. . שהמשיך גילוי שם הוי' בעולם להיות גם למטה הביטול דיח"ע כו'". ע"כ.

אמנם מהמשך הענינים משמע דשלימות ענין זה להי' לעת"ל, ובאוה"ת תבוא ע' תתשטז (לאחר שמבאר בארוכה ענין ויטע אשל גו') וז"ל: "והנה גילוי זה דלע"ל להיות ב"פ י"ה תלוי בעבודתינו עכשיו בתומ"צ" עכ"ל (ועל"ש בארוכה ע' תתשטז ואילך).

קבוצה מלומדי המאמרים
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

י. ברלש פרשתינו (כג, א) מפרש"י בת ק' כבת כ' לחטא
מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא
חטא.

וצלה"ב - הבן חמש יודע דשהי' בן יג שנה (וילדה
בת י"ב שנה) להי' חליב במצות ורק שעונש משמים אין
מענישים פחות מבת כ'. אבל א"א לומר דיותר מבת מצוה
אבל פחות מכ' שנה מעשי' אינה נחשבת כחטא, א"כ מהי
ההוכחה דעד כ' היתה נקי' מחטא? [וראה מפרש"י רש"י
ע"ז, אבל צריך בלאור ע"פ פש"מ בלי לחפוש בספרים
אחרים, ומש"כ אינו כ"כ פשט).

בנוגע אברהם מפרש"י (פכ"ה, ז) בד"ה מאה שנה
ושבעים שנה וחמש שנים - בן ק' כבו ע' ובן ע' כבו ה'.
בלא חטא, אתי שפיר.

ויש להעיר מילקו"ש על תהלים רמז תשל גירסא שונה:
בת ק' כבת כ' לנוי, ובת כ' כבת ז' לחטא. [ראה לקו"ש
ח"ה פ' חיל"ש (א) הערה 3].

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

יא. בפרק כג פסוק ב "ותמת שרה בקרית ארבע היא
חברון... - וברש"י: ...ד"א על שם ארבעת זוגות.

צריך עיון:

א) מפשטות הפסוק משמע שהשם "קרית ארבע" הי'
מכבר, ולא על שם העתיד.

ב) וכן מה קשה בפשטות הפשט, שהשם הי' "קרית
ארבע", וכי כל שם המוזכר במקרא עד כאן יש פל' למה
נקרא כן, (רק לעיל יד, יח הוצרך רש"י לפרש שממרא שם

אדם, ראה שם בגור ארי') אבל שאר השמות רש"י אינו מבאר אותם.

ג) למה בכלל כתב כאן המקום, מה שלא נזכר אצל אחרים כמו אדם נח, וכו'. וראה בפ"י רב"נו יהודה החסיד.

ד) מקור דברי רש"י הוא במדרש רבה פנ"ח, ושם הסדר שנקברו בה ד' צדיקים, ד' אמהות, ועל שם בעליה שהן ד' ענק וג' בניו.

ורש"י מהפך הסדר וקודם כתב ארבעה ענקים.

ה) ולמה צריך ב' פירושים, ראה במשכיל לדוד.

בפירושי התורה לר' חיים פלטיאל (אחד מהראשונים), מתרץ לקוש' הא' א) שרש"י כבר פי' לעיל ב', יג כוש ואשור על שם העתיד. ב) משה כתב הספר ולכן כתב כך דאז ה' בלמיו.

בדעת זקנים ובחזקוני ובעוד מפרשים שקרית ארבע שם אדם, וחולקים על רש"י.

לקוש' הג' כבר עמד החזקוני שאברהם שלח שרה לחברון כדי שלא תרגיש בעקדה, אבל אינו מביא ראי' לפי' זה.

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

יב. בפרק כ"ג פסוק ב כתוב "ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה".

ותמוה לי מדוע לא נזכר בפסוק אודות **יצחק**, וכלי לא בכה **יצחק** על אמו?

ובפרט שע"פ הלכה מחוייב הבן להתאבל על אמו יותר מבעל על אשתו, ובנדו"ד יצחק ה' מחוייב להתאבל על אמו - שרה - יותר ממה שאברהם ה' צריך להתאבל על אשתו -

שרה - וא"כ מדוע מתעלם הפסוק לגמרי מהנהגת יצחק בעת מיתת אמו?

וממ"נ אם אכן בכה והתאבל יצחק על אמו, אז מדוע לא מצא הכתוב לנכון לכתבו בפירוש כמו שכותב אודות אברהם? ומצד השני הרי ח"ו וח"ו לומר שיצחק לא התאבל על אמו (שרה)?

[ואולי ה' אפ"ל שאין כוונת הפסוק להגיד כאן שאברהם בכה והתאבל על אשתו - שרה - שהרי מהו החידוש ע"ז, זהו דבר פשוט! אלא שאגב אורח' בספרו אודות המשך הענינים דאברהם בקנין המערת המכפלה וכו', מזכיר כל סדר ההשתלשלות עם אברהם לאחר מיתת שרה (וביניהם בכיית אברהם על שרה). אולם דוחק גדול הוא].

ומדוע לא התעכב רש"י ע"ז? שזוהי שאלה שמתעוררת אצל בן חמש למקרא - בידוע לו הסדר דאבילות וכו' כפי שרואה בחילי יום יום, ולכן הוא שואל בתמיהה: "ויצחק היכן ה'?"!

הת' יוסף יצחק הולצברג
- תות"ל 770 -

יג. כתוב בסוף הפסוק (כג, ג) "וידבר אל בני חת לאמר" ועד"ז בפס' ג' ח, ח', י"ג וכו' ולכאורה תיבת "לאמר" מיותר. וקשה לומר שאין זה שאלה בפשט"מ, שבעשה"ד רש"י כן מפרש למה כתוב "וידבר אלקים . . . לאמר" וכמובא במפרשי רש"י שק"ל שבכל מקום שכתוב "וידבר ה'" אל משה לאמר" הכוונה שמה שאמר מה שדבר לו ה', משא"כ בנוגע עשה"ד א"א לומר כן. וכנראה גם כאן א"א לומר כן.

ואף שיש עוד פירושים במפרשי רש"י שם, אי"ז מועיל כלום להבין חמש שאינו מבין למה יש תיבה מיותר - ולא רק בפסוק א' אלא בבכ"כ פסוקים*.

פנחס טרולי
- ישיבת חנוך לנער -

*****

* אולי י"ל שבכלל לא קשה מלת "לאמר" והכוונה בזה שמלת וידבר קאי על כללות הדיבור (שהוא דיבר) ומלת

יד. בפרק כג פסוק ד"גר ותושב אנכי עמכם ומפרש"י אם תרצו הרניני גר ואם לאו אהי' תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן הארץ הזאת".

וצריך להבין:

מה הפירוש ואטלנה מן הדין? *

נניח דהי' צורך לבוא אברהם ליטול מן הדין, הרי איזה בית דין הי' מסכים ופוסק כפי טענת אברהם, שהטעם מדוע אחוזה זו שייכת לאברהם הוא משום שהקב"ה הבטיח לו את הארץ?

הרי, א' מהסיבות שאברהם רצה שאליעזר ילך לחרן למצוא אשה ליצחק ולא שיקח מבנות כנען, משום שבחרן "עכשיו הוא אלקי השמים ואלקי הארץ שהרגלתיו בפלי הבריות (כד, ז - פרש"י) אבל בארץ כנען אפלי' "הרגלתיו" לא הי' (ראה לקו"ש חילי שרה חט"ו ברש"י זה), אי"כ מה היתה סברת אברהם שהיו לו סיכויים ליטול אחוזה זו ע"פ דין? מי האמין בהקב"ה בארץ כנען אז, וכן, מנ"ל שכן הבטיחו הקב"ה לאברהם?

*****

לאמר בא להגיד איזה מלים שאמר בפרטיות, משא"כ בעשה"ד ששם כתוב "וידבר אלקים את כל הדברים האלה, לאמר. הלא כתוב כבר שהוא דיבר כל הדברים האלה אי"כ מה משמיענו מלת לאמר, אבל קצת קשה ממאי דכתיב (נח ט, ח) ויאמר אלקים אל נח וגו' לאמר, וכן (וירא כא, כב) ויאמר אבימלך וגו' אל אברהם לאמר, ואולי ג"כ אפשר לתרץ ע"ד הנ"ל וצ"ע.

ולהעיר שהל' "וידבר וגו' לאמר" כתוב כבר ב' פעמים לפני"ז (נח, ח, טו; לך יז, ג).

* אולי י"ל שהכוונה בזה שיטלנו בכח, אבל זה יהי' ע"פ דין, ודו"ק.

בזמן הזה, שפיר יש לטעון לאוה"ע שא"י שליכת לנו משום שכן כתוב בתורה, אבל אז בזמן אברהם לא ה' שום דבר בכתב, א"כ איך ה' אברהם בטוח שיטלנו מן הדין?

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מלאמי פלארידא

טו. בפכ"ג פ"ו "איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבר מתך".

ופירש"י "לא יכלה - לא ימנה כמו (תהלים מ, יב) לא תכלא רחמך, לא יכלה ממך".

וכמו (לעיל ח, ב) ויכלו הגשם.

ועיין לעיל בפר' נח שפירש שם "ויכלו וימנע כמו לא תכלא רחמך לא יכלה ממך".

וצריך להבין:

(א) מדוע רש"י חוזר ומפרש זאת שוב?

(ב) מדוע חוזר ומביא ב' דוגמאות ומקדים להביא דוגמא מתהלים לפני שמביא דוגמא מפסוק שכבר למד לעיל?
*

הת' אליעזר צבי הכהן וויליספיש
- תות"ל 770 -

*****

* אולי הפל' בזה כי בב' הפסוקים (נח, חילי"ש) אין מובן כ"כ מהו הפל' של "ויכלא, וכלה" משא"כ בתהלים מובן בפשטות שהכוונה הוא ענין המניעה, ומה שמביא בב' המקומות ראי' נוספת אולי הוא לחיזוק הענין שמצינו פל' עדי"ז גם בחומש (ולא רק בתהלים) ומה שצריך לפרשו כאן עוה"פ הוא משום דכאן קשה ביותר מאחר דכתיב "יכלה"

טז. בפרק כד פסוק א - כתוב בקרא "ואברהם זקן בא בימיו" ולכאורה "בא בימים" אין בו פירוש, שאא"ל שהכוונה לזקנה, שכבר כתוב לפני זה. והו"ל לרש"י לפרש את זה. ועוד שהרי כתיב בפ' וירא (יח, יא) ואברהם ושרה זקנים באים בימים (וזה היל' לפני ל"ח שנים!).

ישיבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

יז. בפכ"ד פ"ד "ותמהר ותעיר כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו".

ופירש"י - ותער - לשון נפיצה והרבה יש בלשון משנה המערה מכלל אל כלי ובמקרא יש לו דומה (תהלים קמא) אל תער נפשי (ישעי' נג) אשר הערה למות נפשו".

והנה כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ תזו"מ תשמ"ז (וראה בהנחה בלה"ק סי' כ"ה) בנוגע לרש"י שמפרש את המילה "יקציע" שבלשון משנה יש הרבה - וז"ל: הבן ה' למקרא עדיין לא למד משנה אבל יודע הוא אודות קיומה של המשנה שלמדנה בהמשך לימודו. . . . ויודע גם שהמשנה נכתבה בהמשך אחד ובסגנון דומה וקרוב לסגנון המקרא, ובמילא כשרש"י אומר שבלשון המשנה יש הרבה הר"ז מחליש ומבטל את התמיהה ע"ד השימוש בתלבה שאינה רגילה. . . . הלינו שנעשית חלק מלשון וסגנון הרגיל דמשנה דבר המדגיש את השייכותה של תלבה זו ללשון הקודש (אף שלא נמצאת במקרא)".

והנה לפ"ז אינו מובן כאן מדוע רש"י מוסיף אח"כ ומביא דוגמאות מהמקרא? (ומהו הלשון "ובמקרא יש לו

*****

בה"א משא"כ בנח ובתהלים כתוב באל"ף ולכן מפ' שאעפ"כ הפל' הוא בשוה.

דומה"?) * .

הת' אליעזר צבי הכהן וויליספיש
- תות"ל 770 -

יח. בפירש"י ד"ה על הגמלים (כד, ל): לשמרן כמו והוא
עומד עליהם לשמשם, עכ"ל.

וצו"ך להבין:

(א) מה אינו מובן כאן * , שזה בא רש"י לפרש. והרי
רש"י כבר פירש בפרשת לך לך בפסוק (יד, ו): "... אשר על
המדבר, שהפירוש הוא אצל המדבר כמו ועליו מטה מנשה.

*****

* מובן שאע"פ שיכולים להביא ראי' מן המשנה מ"מ
יותר טוב כשיש ראי' (נוספת) גם מן תנ"ך. והכוונה במ"ש
"ובמקרא יש לו דומה" הוא כי בלשון המשנה הוא בדיוק
כמו פה שמדברים אודות הערת והורקת משקה מכלי אל כלי
משא"כ במקרא משתמשים במלה זאת לגבי ענין רוחני ונפשי
ולכן זה רק בדומה וק"ל.

* אולי א"ל דקשה שהמלים "על הגמלים" הם מיותרים
ומה משמיענו בזה (וכפי שהאריך השואל) אע"פ שבא
להשמיענו לא סתם שהוא עמד שם אלא היל' כוונה בעמידתו
והוא לשמרן. וי"ל בב' אופנים: א) ע"ד מ"ש רש"י לעיל
(כד, י) שהיו יוצאין זמומים מפני הגזל וכו' ועד"ז כאן
(ואולי משום שהתיר זמן כדי שישתו וכו' וכו' אבל
לכאן א"א לומר כך כי הרי מפורש לקמן (כד, לב) ויפתח
הגמלים ופרש"י התיר זמן) ששמרן שלא יאכלו ויזליקו וכו'
או יברחו (לחדודי) שבא בהמשך למ"ש רש"י לפני זה (פסוק
כ"ט) "ונתן עיניו בממון" ע"ז פירש שאליעזר הבין עם מי
הוא מתעסק ועוד עליכם לשמרם מלבן, וזה מה שרש"י מביא
ראי' ממ"ש לעיל "והוא עומד עליהם" דשם הפי' ג"כ כנ"ל
שהעמידה היתה בשביל איזה תכלית. אבל שם אינו צריך
לפרש מפני שמובן בפסוק משא"כ כאן שאינו מובן כ"כ מה
משמיענו הפסוק בזה.

המערכת

ואם כן גם כאן הפידוש הוא שאליעזר עמד **אצל** הגמלים.

ולמה עמד אצל הגמלים, גם כן מובן, שהרי ה' מחכה שם, שהרי רבקה הלכה להגיד לבית אמה, והי' מחכה שם על בילאתה.

ובפשטות היו הגמלים **אצלו** ולא במקום **אחר**. ולמה צריך רש"י לפרש "לשמרן".

שמשמע מזה לכאורה, שמה שאליעזר עמד שם ה' משום שהי' **צריך** לשמור הגמלים, ואילו לא זה, לא ה' עומד שם.

והרי כנ"ל, לכאורה ה' אליעזר מחכה שם **בלאו הכי**, על בילאת רבקה או אחד ממשפחתה.

ואפילו אם תמצא לומר שיש סברא פשוטה לומר שאליעזר ה' **צריך לשמור** הגמלים, שהרי ה' מקום חדש לו ולא ה' מכיר האנשים הנמצאים כאן וכו', והי' ירא שלא יגנבו וכו'.

אבל למה צריך רש"י לפרש זה, שהרי כנ"ל, לכאורה ה' אליעזר מחכה שם **בלאו הכי** על בילאת רבקה.

ומה שלא עזב הגמלים (או לקח גם הגמלים עמו) והלך עם רבקה, גם כן מובן, שהרי נאמר (כד, כח): **ותרץ** הנערה וגו', וכי ה' לאליעזר **לרוץ** אחרי? ובודאי הבין שתשוב. לכן חיכה, והגמלים בפשטות, היו אצלו, כמובן.

(ב) מהו הראי' שרש"י מביא מפסוק "והוא עומד עליהם",

אם רוצה להביא ראי' ש"עליהם" הפירוש הוא "אצליהם".

הרי כנ"ל, כבר פירש רש"י זה בפרשת לך לך, (יד, י), ש"על" פירושו גם כן "אצל".

וגם בתחילת פרשת וירא על פסוק (יח, ב): ...נצבים עליו וגו', פירש רש"י:

דרך אגב צריך להבין: מהו הראי' מפסוק "ועליו מטה מנשה", ש"עליו" פירושו "לפניו". ולכאורה הפירוש הפשוט של "ועליו מטה מנשה" הוא ו"אצלו" מטה מנשה". וכמו שרש"י פירש בפרשת לך לך (יד, ו) הנ"ל).

ואם לא סמך שהבן חמש למקרא יזכיר מה שפירש התם, ה"ל לו לפרש בקיצור: על הגמלים: **אצל הגמלים**.

ואם ה"ל רוצה לפרש עוד יותר, דהיינו למה עמד שם, ה"ל לו לפרש: "לחכות על רבקה", כנ"ל.

ג) למה לא פירש רש"י בתחילת פרשת וירא על פסוק (יח, ח): ...והוא עמד עליהם וגו', שהפירוש הוא "לשמם".

ולמה לא הביא שם ראי' לזה, על דרך שמביא בפרשתינו.

ד) למה לא הביא רש"י ראי' בפרשת לך לך בפסוק (יד, ו): ...אשר על המדבר, הנ"ל, שהפירוש של "על" "אצל" מפסוק (יח, ח): ...והוא עליהם וגו', ומפסוק דידן שבפרשתינו: ...והנה עמד על הגמלים.

הרב ור. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יט. בפכ"ד פ"ב ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים וגו'.

ופירש רש"י ויפתח - התיר זמם שלהם שהיו סבתם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים".

והנה לעיל בפסוק ל' פירש "גמלי אדוניו" - הנכרים היו משאר גמלים שהיו יוצאים זמומים מפני הגדל שלא ירעו בשדות אחרים".

וצריך להבין מדוע חוזה אצלינו ומאריך מדוע סתם את פיהם? ומדוע משנה בלשונו?

*

כ. בפכ"ד פל"ג ד"ה עד אם דברתי מפרש"י "הרי אם משמש בלשון אשר ובלשון כי כמו (לקמן מט, י) עד כי יבא שילה וז"ש חזל כי משמש בד' לשונות והאחד אי והוא אם".

וצריך להבין:

מה ראיתו של רש"י מהפסוק "עד כי יבא שילה"?

ומה הקשר של זה בפשט"מ כאן וכן מה נוגע לפשט"מ כאן הדרשה של כי משמש בד' לשונות?

ועוד לעיל בפסוק ל"ט פירש "עד אם כלו - הרי אם משמש בלשון אשר" ומדוע חוזר ומפרש אצלנו שוב? *

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

*****

* לעיל בפסוק ל"ט קשה מהו עד אם כלו לשתות כמשמעו שיש ספק אם יכלו לשתות והלא בודאי סוכ"ס יכלו לשתות ומהו הספק, לכן מפרש"י שהכוונה במלת אם הוא מלשון אשר והיינו כאלו אמרה עד אשר יכלו לשתות, והנה כאן לכאורה אפשר לפרש אם כפשוטו היינו שלא יאכל רק אם ידבר (ועי' שפ"ח ולא הבנתי פי'), אבל אם נפרשו כך היל' מהראוי לכתוב עד כי אדבר דברי, ולכן מפרש רש"י שכאן יש כעין תיווך של שני הפי' "אי" ו"כאשר" היינו שזה היל' ברור לאליעזר שיתנו לו לדבר אבל מתי ובאיזה אופן לא ידע בדיוק (ולא כמו אצל הגמלים ששם מובן בפשטות שלאחר זמן מוגבל וכו' יכלו לשתות כנ"ל) ועי"ז מבואר רש"י הדוגמא ממ"ש עד כי יבא שילה ששם ג"כ ברור שיבא, אבל אין ידוע מתי וכו', וזהו כוונת רש"י שאם משמש בל' אשר (שבטח יהי' הדבר) ובלשון "כי" (היינו שאינו ברור מתי), ואולי י"ל שמה שרש"י מסיים וז"ש חז"ל כי משמש בד' לשונות וכו' הוא להסביר איך מלה אחת "אי" "כי"

כא. בפרק כד פסוק לט "ואמר אל אדני אלי לא תלך האשה אחרי" ומפרש"י -אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והי' מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו וכו'.

וצלה"ב:

מדוע אין רש"י מביא דרש זה על פסוק ה' "ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה וגו' - ואף שהחסר היא בפסוק לט ולא פסוק ה', הא גופא טעמא בעי - מדוע תיבת אולי לא כתיב חסר בפסוק ה', שנוכל להביא דרש זה שם, במקום שמתאים יותר? *

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמל פלארידא

כב. בפירש"י ד"ה גם אתה (כד,מד): גם לרבות אנשים שעמו, עכ"ל.

וצריך להבין: **

(א) רש"י בד"ה ואשאל ואשם (כד,מד) פירש וז"ל: שנה הסדר שהרי הוא תחלה נתן ואח"כ שאל וכו', עכ"ל.

ולמה לא פירש רש"י ה"שינוי" שיש בפסוק דידן. שהרי בתפילת אליעזר בפסוק (כד,יד) נאמר: ...שתה וגם לגמליך אשקה וגו'. אבל לא נזכר שם בפסוק תיבות: "גם אתה", כמו בפסוק דידן.

*****

תוכל לפרשו בכ' פנים (הילינו אם, וכאשר) וע"ז אומר שמשמש בד' לשונות וכו'. ופעמים בכ' לשונות גם בבת אחת וצע"ג בכהנ"ל.

* על' גו"א ושפ"ח.

** על' בגו"א מה שפי' בזה.

המערכת

ב) נניח שאליעזר הי' לו טעם למה הוסיף תיבות אלו כשדיבר עם משפחת רבקה.

עוד אינו מובן:

למה כשאמר להם תוכן תפילתו הוסיף תיבות אלו ("גם אתה"). **משא"כ** כשאמר להם האיך התנהג עמו רבקה **בפועל**, בפסוק (מו), אמר: "...ותאמר שתה וגם גמליך אשקה וגו'". ולא הוסיף כאן שרבקה אמרה "גם אתה" (שתה וגם לגמליך אשקה)".

וממה נפשך, אם אליעזר מצא הכרח **להוסיף** שאמרה "גם אתה", כשסיפר למשפחת רבקה אודות **תפילתו** קודם שנזדמן רבקה, למה לא אמר להם גם כן, שכן הי' הנהגת רבקה **בפועל**.

והרי אליעזר בכל דבריו אל משפחת רבקה הי' כוונתו להראות ש"מה' יצא הדבר", והכל הי' בדיוק הכי גדול ולמה אמר דבר **שמחליש זה**.

ועוד הרי אליעזר הי' "ירא" "שלא לתפשוהו בדבריו" כמו שפירש רש"י בד"ה ואשאל ואשם (כד, מז).

ובנידון זה הניח אליעזר מקום "שיתפשוהו", שכשסיפר אליעזר למשפחת רבקה שבתפילתו אמר "גם עתה". ובהנהגת רבקה **בפועל**, לא אמרה כן. הרי הניח מקום "שיתפשוהו" משפחת רבקה ויאמרו לו: "הרי לא נזדמנה לך (בפרס זה) הנערה שהתפללת עלי'".

והניח בזה איזה מקום שלא יסכימו להשידוך.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כג. בפכ"ד פמ"ד ד"ה הוכיח מפרש רש"י "בירר והודיע וכן כל הוכחה שבמקרא ברור דבר".

וצ"ל דהנה לעיל בפסוק י"ד פירש "אתה הכחת" "ולשון הוכחת ביררת", וא"כ מדוע אצלנו חוזר ומפרש ומוסיף ש"כל הוכחה שבמקרא ברור דבר"?

הת' אליעזר צבי הכהן ווילספיס
- תות"ל 770 -

כד. בפירש"י את ה' לאלפי רבבה (כד,ס): זאת וזרעך תקבלו. תה ברכה שנאמר לאברהם בהר המורי' הרבה ארבה את זרעך וגו'. יהי רצון שהיא אותו הזרע ממך ולא מאשה אחרת, עכ"ל.

מעניין בפירש"י בסוף פרשת תולדות ד"ה את ברכת אברהם (כח,ד): שאמר לו ואעשך לגוי גדול. והתברכו בזרעך יהיו אותן ברכות האמורות לך ממך יצא אותו הגוי ואותו הזרע המבורך, עכ"ל.

וצריך להבין:

התוכן הכללי של שני פירושי רש"י אלו הוא אחד, לכאורה, ואעפ"כ יש כמה שינויים ביניהם: בפרשתנו: "שנאמר לאברהם בהר המורי".

בפרשת תולדות: "שאמר לו ואעשך לגוי גדול" (שברכה זו נאמר לו בפרשת לך לך קודם שבא להר המורי).

בפרשתנו: "יהי רצון". בפרשת תולדות: לא נאמר לשון זה *

ואולי אפשר לתרץ השינוי הראשון, שבפרשתנו ברכו את רבקה אשת יצחק,

ולכן נקט רש"י "הר המורי", שמצינו שיצחק נתברך בעצמו בהר המורי, כמו שנאמר שם (כב, יז): כי ברך אברך וגו', ופי' שם רש"י: אחת לאב ואחת לבן.

*****

* אולי א"ל שהלשון "יהי רצון" משמע שצריך (רצון) וברכה מיוחדת משא"כ הלשון "יהיו" (בלבד, הנאמר ליעקב) זהפי' בזה כי רבקה לא היתה מזרע אברהם לכן צריך ברכת ובקשה מיוחדת משא"כ יעקב הוא מזרע אברהם. המערכת

משא"כ בפרשת תולדות שהמדובר שם בנוגע ליעקב.

*

כה. בנוגע להברכה שברכו אחי' ואמה של רבקה את רבקה:
...ויירש זרעך את שער שנאיו (כד,ס), צריך להבין:
שבאמת בלשון כזה נברך אברהם (ויצחק) בהר המורל'
(כב,יז)...ויירש זרעך את שער אויביו.

אבל יש שינוי אחד, שבפרשתינו כתיב "(שער) שנאיו".
ובפרשת וירא כתיב "(שער) אויביו".

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש זה.

ועיין בפרשת בהעלתך בפירש"י (לא,לה) ד"ה ויפוצו
אויביך: המכונסין. ובד"ה משנאיך: אלו הרודפין, עכ"ל,
ולפלי"ז צ"ל למה לא פירש רש"י בפרשתינו החלוק בין
"שנאיו" ל"אויביו" *

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כו. בפרשתנו כד,סא (שיעור חומש דכ' חשון) ותקם רבקה
ונערותי' וגו' ותלכנה אחרי האיש וגו' ויקח העבד את
רבקה וילך.

וצ"ע אם רבקה הלכה אחרי האיש למה כתוב בסוף
הפסוק ויקח העבד את רבקה.

והרמב"ן מפרש ב' תירוצים, וצ"ע למה רש"י לא
מפרש מה מוסיף הפסוק בזה.

הת' שניאור זלמן צירקין
- תלמיד בלישיבה -

*****

* הטעם למה פירש רש"י שם ולא כאן מובן כי שם
כתובים שתי המלים ביחד ולכן קשה כפל הלשון, משא"כ כאן
לא קשה כי אמרו ב' בנ"א בזמנים שונים וע"פ פש"מ אין

כז. בפרק כה פסוק ז כתוב "ואלה תולדות חילי אברהם אשר חיל מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים" והקשה בלקלולי"צ שלכ' "אשר חיל" מיותר (וכעין זה כתב האור החיים הקדוש) ולכאורה זה גם שאלה בפש"מ והו"ל לרש"י לפרש את זה **

הרב יהודה ליליזערסאהן - מאנסל נ.ל. -

רשמת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' תולדות

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
תולדות תשכ"ה (1)	ואלה תולדות יצחק.	כה, יט
תולדות תשכ"ז (2)	שם.	שם
מוש"פ חיל"ש תשל"ח (3)	שם.	שם
תולדות תשכ"ה (4)	אברהם הוליד את יצחק.	שם
מוש"פ חיל"ש תש"מ	שם.	שם

*****

מוכרח שיאמר באותו הלשון ממש וכמו שרואים מתחלת הברכה שלא ה' באותו הלשון, וק"ל.

** אולי זהו ע"ד מ"ש לעיל (כג, א) שני חילי שרה ושם כבר פ' רש"י כולן שוין לטובה ואולי זהו הפ' גם כאן ואין צריך לפרשו עוה"פ, והא דפ' כאן "בן ק" וכו'" הוא מפני שיש קצת שינוי בזה ממה דפ' אצל שרה עיל"ש.

המערכת

תולדות תשמ"ה	שם.	שם
(4) תולדות תשכ"ה	בן ארבעים שנה.	כה, כ
תולדות תשד"מ	וימלאו ימיה.	כה, כד
(4) ראה תשמ"ג	והנה תומם.	שם
(4) תולדות תשכ"ה	ויגדלו הנערים ויהי עשו.	כה, כז
(5) תולדות תשלי"ד	לודע ציד.	שם
וישלח תשמ"ה	שם.	שם
(6) תולדות תשכ"ז	מאה שערים.	כו, יב
(7) חילי שרה תש"ל	ופרלנו בארץ.	כו, כב
תולדות. וישלח תשכ"ח (8)	ותכהין.	כז, א
(9) שם	לא ידעתי יום מותי.	כז, ב
תולדות תשמ"א	וירח וגו'.	כז, כז
תולדות תשמ"א	כריח שדה אשר ברכו ה'.	שם
(10) תולדות תשלי"א	את ברכת אברהם.	כח, ד
(11) תולדות תשכ"ז	וישמע יעקב.	כח, ז
תולדות תשכ"ז	על נשיו.	כח, ט

*****

(1) ה 354 ואילך. (2) שם 112-120. (3) ה"ינינה של תורה" בהפרש"י: כ 342-344. (4) ה 369 ואילך. (5) תולדות תשמ"ה. (6) ה 121 ואילך. (7) י 72 ואילך. (8) טו 211 ואילך. (9) שם 217 ואילך. (10) כ 116 ואילך. (11) טו 220 ואילך.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב

- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

כח. בגליון דפ' וירא העיר התמים י.י. קעלער על מה שכתבתי אודות מאמרי אדה"ז שנדפסו בתו"א ובלקו"ת שמאמרי התו"א הם הנחות מהר"ל משא"כ מאמרי הלקו"ת הם מכמה מניחים ואין אנו יודעים איזו הם למהר"ל ואיזו הם לאחרים, וכתב ע"ז "ולא ידעתי מנא לי' לחלק בין תו"א ללקו"ת".

ראשית, בלשון השער של התו"א נכתב מפורש שהם הנחות מהר"ל, שכן לשון השער כולו של התו"א ולקו"ת הוא מלשון הצ"צ ובשניהם הלשון שוה מתיבת "והוא לקוטי אמרים". נבג"מ" רק בתו"א מוסיף שהם הנחות מהר"ל. וכשהדפיס הצ"צ הלקו"ת אינו מצלין זה.

וסוף דבר:

בזמנינו אין אנו יודעים מל כתב מאמר זה או בלאור זה, חוץ מאחדים כמו הנחות מכ"ק אדמו"ר האמצעי, וגם זה מצד שסגנון הוא מיוחד ואפשר להכירו.

וזה רק המאמרים לאחר שנת תקס"א או תקס"ב, אבל המאמרים שכתב מקודם, אי אפשר להכירם כמו מאמרי אדה"ז - הנחות לזאנא, דשם כתב הצ"צ שהם הנחות מאדמו"ר האמצעי, אבל בלא זה הם נראים כמו שאר אלפי הנחות, ואין להם שום סימן מובהק, ואם יש לו סימנים בבקשה להודיע וזכות הרבים תלוי בו.

וכן הנחות מר' משה בן אדה"ז, אם לא הי' לנו ההנחות בגוף כתב ידו לא היינו יודעים שהם הנחות שלו, וכן הנחת הר"פ, הרי על כת"י שממנו נדפס מעיד הצ"צ, שהם הנחות שלו, אבל בלא זה, אין אנו יודעים ומכירים המניחים.

הרב אהרן חילריק
- תושב השכונה -

לזכות

הבחור אילן אברהם שיחי'
לרגל הכנסו לגיל המצוות
ביום ט"ז מרחשון
שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ח ר' יוסף דוד זוג' מרת סלוי' שיחיו עברי